

Kangasalan kaupungin varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä lukion globaalikasvatuksen suunnitelma 2025-2028

Sisällys

1. Yleistä	2
2. Visio	3
3. Globaalikasvatus	3
3.1. Globaalikasvatuksen tavoitteet	4
4. Kansainvälisyys	5
4.1. Kansainvälisyyden tasot	5
4.2. Toiminta ja arviointi	8
5. Kestävä tulevaisuus	9
5.1. Kestävän tulevaisuuden työryhmä	10
5.2. Yksiköiden kestävän tulevaisuuden tiimit	10
5.3. KeTu-oppilasagentit	11
5.4. Toimiminen kestävällä tavalla	11
6. Arviointi ja kehittäminen	11
7. Materiaalit ja hankkeiden tiedot	12
8. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kestävän tulevaisuuden toiminta	12

1. Yleistä

Kangasalan globaalikasvatuksen suunnitelma on laadittu varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja opetuksen yksiköiden toimintakulttuurin kehittämisen tueksi. Se perustuu YK:n Agenda 2030 periaatteisiin sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022), esiopetussuunnitelman perusteissa (2014) ja opetussuunnitelmassa (2016) määriteltyyn ekososiaalisen sivistyksen ja kestävän kehityksen tavoitteisiin.

Laajimmillaan globaalikasvatus varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa pitää sisällään kaikki varhaiskasvatusta ja opetusta määrittävät lait, säädökset ja suunnitelmat tavoitteineen.

Tavoitteena on kasvattaa tulevaisuuden ekososiaalisesti sivistyneitä kansalaisia.

Kangasalan globaalikasvatuksen suunnitelmassa määritellään, millaista toimintamallia ja mitä tavoitteita Kangasalan varhaiskasvatus- ja esiopetuspalvelut sekä opetus- ja koulutuspalvelut käyttäjä globaalikasvatuksen ja kestävän tulevaisuuden toiminnassa. Toiminta on organisoitua ja tavoitteet toiminnalle on määritelty vuoteen 2028 saakka.

Lähde: [Agenda2030 -toimintaohjelma](#) | Kestävä kehitys

Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä myös muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa.

Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti. POPS 2014, s. 16

2. Visio

Pienestä linnusta vastuulliseksi maailmankansalaiseksi

Kasvu- ja koulupolullaan lapsi ja nuori kasvaa kohti ekososiaalisesti sivistynyttä maailmankansalaisuutta, jolla on koulupolun päättyessä valmiit maailmankansalaisen arvot, asenteet, tiedot ja taidot.

3. Globaalikasvatus

Globaalikasvatus	
Kansainvälisyyskasvatus	Kestävä tulevaisuus

Globaalikasvatuksen tehtävänä on avata ihmisten silmät ja mieli maailman erilaisille todellisuuksille ja herättää ihmisissä halu rakentaa oikeudenmukaisempaa, tasa-arvoisempaa ja ihmisoikeuksia kunnioittavampaa maailmaa. (Maastrichtin julistus 2002)

Globaalikasvatuksessa pohditaan maailmankansalaisen etiikkaa, tunnustetaan maapallon resurssien rajallisuus ja opetellaan taitoja toimia viisaasti ja vastuullisesti globalisoituneissa

toimintaympäristöissä. Globaalikasvatuksen tavoitteena on kasvattaa maailmankansalaisia. Maailmankansalaisen identiteetti pohjautuu vahvaan eettiseen sitoutumiseen sekä haluun suojella yhteistä maapalloamme ja tehdä työtä sen puolesta.

Globaalikasvatuksessa tärkeitä arvoja ovat eettiset, ekologiset, sosiaaliset, esteettiset ja tiedolliset arvot.

Kaikki oppijat saavat globaalikasvatuksen edistämiseen tarvittavat tiedot ja taidot. Oppijat oppivat kestävästä kehityksestä, kestäviä elämäntapoja, ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa, rauhan ja väkivallattomuuden kulttuurin edistämistä, maailmankansalaisuutta ja kulttuurien monimuotoisuutta.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa globaalikasvatusta toteutetaan laaja-alaisesti eri oppimiskokonaisuuksien yhteydessä. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa globaalikasvatus on osa arjen pedagogiikkaa ja toimintaan.

3.1. Globaalikasvatuksen tavoitteet

Kangasalan kansainvälisyys- ja globaalikasvatussuunnitelman tavoitteena on tukea lapsen ja nuoren kasvua maailmankansalaiseksi. Tavoitteena on myös, että jokainen lapsi ja nuori saa kokemuksen kansainvälisyydestä osana omaa elinpiiriään ja sen myötä välineitä omien ennakkoluulojensa vähenemiseen sekä rohkeutta ja taitoja kohdata erilaisia ihmisiä ja uusia kulttuureja hyvällä itsetunnolla varustettuna kantaen yhdessä globaalia vastuuta maapallon tulevaisuudesta.

Kansainvälisyys- ja globaalikasvatussuunnitelman toteutuminen antaa lapsille, nuorille ja aikuisille tiedollisia, taidollisia ja asenteellisia valmiuksia toimia eettisesti oikein omassa ja vieraassa kulttuuriympäristössä sekä kansainvälisessä yhteistyössä.

Jokaisessa yksikössä ja ryhmässä toimitaan globaalikasvatuksen tavoitteiden mukaisesti. Globaalikasvatustyö edellyttää kasvattajien välistä yhteistyötä ja hyvää vuorovaikutusta.

Tavoitteet ovat:

- ihmisoikeuksien tuntemus ja kunnioitus
- demokratian ja yhdenvertaisuuden edistäminen

- rauhan edistäminen
- aktiivinen kansalaisuus lokaalista globaaliin
- maapallon luonnonresurssien rajallisuuden ymmärtäminen sekä kestävä elämäntapa
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen ja arvostaminen
- kulttuuriperintöjen tuntemus ja uusintaminen, kulttuuri-identiteettien rakentaminen
- monilukutaito
- kielitietoisuus, kielitaidot, kielellisen monimuotoisuuden arvostus ja hyödyntäminen
- rakentava vuorovaikutus

4. Kansainvälisyys

Kansainvälisyys on osa jokaisen arkista elämänpiiriä. Kasvatuksessa ja opetuksessa tiedostetaan kansainvälisyyden eri tasot ja niihin liittyvä toiminta. Toiminnan näkökulma on globaali, mutta lähtökohta on paikallinen. "Think globally, act locally".

4.1. Kansainvälisyyden tasot

Koulujen kansainvälisyyden tasot

Kansainvälisyys laaja-alaisena osaamisena

Kaiken pohjana on kansainvälisyys arvoina, uskalluksena ja asenteina. Se on kaikki lapset ja nuoret saavuttava yleisin kansainvälisyyden taso, joka luo pohjan maailmankansalaisuudelle. Toiminnallisesti ja määrällisesti siihen liittyvää kasvatustyötä tehdään eniten ja ajallisesti myös pisimpään.

Kotikansainvälisyys

Kotikansainvälisyys hyödyntää lähiympäristöä rikastuttaakseen kasvua kohti maailmankansalaisuutta. Yksikön ja ryhmien oman monikulttuurisuuden esiintuominen vahvistaa eri etnisistä taustoista tulevien henkilöiden identiteettiä ja voimistaa koko yksikön kansainvälisyyttä. Paikallisesti pyritään jakamaan myös kansainvälisten ohjelmien, vierailujen ja tapahtumien mahdollistama synergiaetua. Eri yksiköt tekevät kansainvälisyysyhteistyötä rikastuttaen näin toistensa toimintaa.

Kansallinen ja seudullinen kansainvälisyys

Kansainvälisyyttä edistetään aktiivisesti myös seutu- ja valtakunnallisella tasolla toimimalla erilaisissa kansainvälisyysverkostoissa.

Liikkuvuus

KANSAINVÄLISET OHJELMAT
- PAIKALLISET ALOITTEET

maailmankansalainen

VALTAKUNNALLINEN KV-TYÖ

SEUTUKUNNALLINEN YHTEISTYÖ

KANSAINVÄLISET JÄRJESTÖT CIMO

KANSAINVÄLISET PROJEKTIT

SIDOSRYHMÄT
- paikalliset
- kansalliset
- ulkomaiset

YHTEISTYÖ

LUKIO PERUSKOULU

YHTEISTYÖ

VARHAISKASVATUS

VANHEMPAINYHDISTYS

KANSAINVÄLISYYS-KASVATUS

ARVOT ARVOSTUKSET

ASENTEET

Kauneus
Hyvyys
Totuus

Uteliaisuus
Rohkeus
Ilo

Oikeudenmukaisuus

Kohtuus - Kestävyys

Oman kielen ja kulttuurin tunteminen

Vuorovaikutustaidot

© Paakkunainen-Taylor/ ForestDesign 62014

4.2. Toiminta ja arviointi

Kasvatuksessa ja opetuksessa hyödynnetään yksiköiden ja ryhmien sisältä löytyvää kulttuurin moninaisuutta. Kangasalan varhaiskasvatus- ja esiopetusyksiköissä ja kouluissa kulttuurista monimuotoisuutta arkipäivään tuovat kotien erilaiset kulttuuritaustat sekä lukuisat kansainvälisyysprojektit.

Varhaiskasvatus- ja esiopetusyksiköissä ja kouluissa järjestetään erilaisia kotikansainvälisyyttä edistäviä tapahtumia. Esimerkiksi "Globaali helmikuu" on vuosittain toistuva kaupungin kansainvälisyysseurakausi.

Eri yksiköiden ja kouluasteiden välille on luotu yhteistyökäytänteitä, joiden avulla kansainvälisistä kontakteista hyötyvät toimijakoulun lisäksi muutkin yksiköt. Esimerkiksi vieraita vastaanottava koulu tarjoaa kansainvälisiä vieraita myös muille yksiköille.

Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan eri kansalaisjärjestöjen ja sidosryhmien kanssa kuten seurakunnan, kirjaston, Unicefin, Punaisen ristin, 4H-yhdistyksen ja vanhempainyhdistysten kanssa. Lukiolla tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat yhteistyökoulut ja ESN-verkosto.

Kangasalan varhaiskasvatus- ja esiopetuspalveluissa globaalikasvatus kuuluu minä- ja meidän yhteisömmme kehittämistiimille. Kehittämistiimin jäsenet kokoontuvat toiminta- ja lukukauden aikana vähintään neljä kertaa.

Kangasalan opetus- ja koulutuspalveluissa jokaisessa yksikössä on nimetty kansainvälisyysyhdyshenkilö. Yhdyshenkilöt tapaavat vähintään kerran lukukaudessa pohtimaan kansainvälisyyttä osana globaalikasvatusta. Yhteistyö sisältää mm. hanketyön suunnittelua ja arviointia sekä kansainvälisyystoiminnan vuosikellon kehittämistä ja arviointia. Toimintaa organisoii kv-koordinaattori, ESN-koordinaattori sekä liikkuvuuksien vastuuhenkilöt.

Kangasala on myös mukana Tampereen kaupunkiseudun globaali- ja kansainvälisyyskasvatuksen kehittäjätyöryhmässä.

Useat eri yksiköt voivat olla mukana erilaisissa kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa. Yksiköissä laaditaan toiminta- ja lukuvuosisuunnitelmat, joissa määritellään tarkemmin kansainvälisyyden teemat ja lukuvuoden aikana tapahtuva kansainvälisyystoiminta. Yksiköt

arvioivat kansainvälisyystoiminnan toteutumista vuosittain muun toiminnan arvioinnin yhteydessä.

5. Kestävä tulevaisuus

Kestävällä tulevaisuudella tarkoitetaan yhteiskunnallista muutosta, jonka tarkoituksena on turvata hyvät elämisen mahdollisuudet nykyisille ja tuleville sukupolville. Kestävä tulevaisuus tarkoittaa elämistä luonnon kanssa sen rajoja kunnioittaen.

Kestävä tulevaisuus on vastuun antamista, vastuun kantamista ja oman sekä lähiyhteisön toiminnan tarkastelua kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.

5.1. Kestävän tulevaisuuden työryhmä

Varhaiskasvatus- ja esiopetuspalveluissa kestävä tulevaisuus on osa minä ja meidän yhteisömme -kehittämistiimin toimintaa. Kehittämistiimin jäsenet jalkauttavat kestävä tulevaisuuden teemoja varhaiskasvatus- ja esiopetusyksiköihin.

KeTu-työryhmän tehtävänä on edesauttaa kestävä tulevaisuuden teemojen jalkautumista yksiköiden omiin lukuvuosisuunnitelmiin ja arjen toimintaan. Kestävä tulevaisuus -toiminta Kangasalla on luotu ennen kaikkea tukemaan ja jäsentämään yksiköiden toimintaa kohti ekologisesti sivistynyttä toimintakulttuuria.

Yhteistyötä tehdään mm. Pirkanmaan jätehuollon, kaupungin energiatehokkuustyöryhmän, alueen yhdistysten ja Ekokumppaneiden kanssa.

Kestävän tulevaisuuden keskeisiä teemoja ovat:

1. Lasten, nuorten ja aikuisten luontokosketuksen lisääminen ja luontoyhteyden vahvistuminen.
2. Kestävällä tavalla toimiminen: asenteiden, tietojen ja taitojen lisääntyminen.
3. Sosiaalisen kestävyys vahvistuminen: empatia, myötätunto ja vuorovaikutuksen laatu (yhteisöllisen opiskelu huollon hyvinvoinnin vuosikello).

5.2. Yksiköiden kestävä tulevaisuuden tiimit

Varhaiskasvatus- ja esiopetuspalveluissa jokaisesta yksiköstä on nimetty edustaja minä ja meidän yhteisömme kehittämistiimiin. Hän suunnittelee, kehittää ja arvioi yksikön kestävä tulevaisuuden toimintaa yksikössä yhdessä yksikön johtajan kanssa.

Jokaisessa opetus- ja koulutuspalvelujen yksikössä toimii oma kestävä tulevaisuuden tiimi tai opettaja, joka toteuttaa, kehittää ja arvioi yksikön omaa KeTu- toimintaa. Tiimi tai opettaja toimii yhteistyössä muiden Kangasalan yksiköiden kanssa. Jokaisesta koulusta on yksi edustaja

Kangasalan kaupungin opetus- ja koulutuspalveluiden kestävän tulevaisuuden työryhmässä.

5.3. KeTu-oppilasagentit

Koulun KeTu-tiimi tai -opettaja ohjaa KeTu-oppilasagentti -toimintaa.

KeTu-oppilasagentit ovat kestävän tulevaisuuden tavoitteista kiinnostuneiden oppilaiden joukko, joka toimii yksikössä kestävän tulevaisuuden edistämiseksi ja innostaa muuta yksikön väkeä toimimaan kestävällä tavalla luontoa huomioiden. Jokainen yksikkö määrittelee itse, miten oppilasagentit toimivat ja millaisia tavoitteita toiminnalle asetetaan.

5.4. Toimiminen kestävällä tavalla

Opetellaan arjessa toimimista kestävällä tavalla:

1. **Lajitteluosaaminen:** opetellaan lajittelun perusteet: paperi-, kartonki-, biojäte-, lasi-, metalli-, muovi ja ongelmajäte.
2. **Kierrätyksen merkityksen ymmärtäminen ja kierrätystoimintaan osallistuminen.** Esimerkiksi yksikön oma kierrätystapahtuma/ kierrätystoimintaa vuosittain (esim. lelujen, urheiluvälineiden, kirjojen, vaatteiden kierrätystä)
3. **Säästäväisyys ja energiatehokkuus:** kiinnitetään huomiota säästäväisyyteen ja energiatehokkuuteen, esimerkiksi valojen sammuttaminen huoneesta poistuttaessa, energiatehokkaiden laitteiden käyttö ja vedenkulutuksen vähentäminen.
4. **Pyrkimys ruokahävikin vähentämiseen:** osana päivittäisiä ruokailuhetkiä, ruokahävikin seuranta, tavoitteenasettelua ruokahävikin vähentämiseksi.
5. **Ravinto:** Tutustutaan terveelliseen ja kestävään ruokatalouteen sekä ruuan ekologisuuteen: luomuravinto, kasvisravinto ja lähiruoka.

6. Arviointi ja kehittäminen

Yksiköissä laaditaan toiminta- ja lukuvuosisuunnitelmat, joissa määritellään tarkemmin kestävän tulevaisuuden teemat ja toiminta- ja lukuvuoden aikana tapahtuva toiminta. Yksiköt arvioivat kestävän tulevaisuustoiminnan toteutumista vuosittain muun toiminnan arvioinnin yhteydessä. Arvioinnissa hyödynnetään erilaisia palautekanavia kuten lasten, oppilaiden ja henkilökunnalle tehtäviä kyselyjä sekä ympäristövaikutusten seuranta.

7. Materiaalit ja hankkeiden tiedot

Materiaalit ja hankkeiden tiedot löytyvät varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen teams-kanavalta ja KlaEdusta. KlaEdussa on erilliset kohdat Työryhmät-laatikon alla: kestävä tulevaisuus ja kansainvälisyys. KlaEdussa on tietoa ajankohtaisista asioista.

8. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kestävä tulevaisuuden toiminta

Lapsen luontosuhde kehittyy luonnossa leikkimällä, luonnonilmiöitä seuraamalla ja tutkimalla sekä luonnossa liikkumalla. Hyvän luontosuhteen perusta edellyttää myönteisiä luontokokemuksia ja elämyksiä. Kaikki lapset tarvitsevat kokemusten ja elämysten kautta syntyvän elämänmittaisen suhteen elinympäristöönsä.

Luontosuhde on jokaisen itsensä rakentama. Rakennusaineena toimivat omat kokemukset ja pohdinnat. Kasvattajien tehtävänä on tarjota lapsen luontosuhteelle otollinen kasvualusta. On siis tarjottava myönteisiä ja ajatuksia herättäviä luontokokemuksia, oman elinympäristön ihmettelemistä ja tutkimista. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintakulttuurin tulee olla miellyttävä ja rohkaiseva, jossa osallisuuden periaatteet ovat pääosassa. Luontosuhteen kehittymiselle keskeisiä arvoja ovat muun muassa luonnon kunnioittaminen, jaettu vastuu, suvaitsevaisuus ja yhteisöllisyys.

Hankinnat ja koulutukset aiheeseen liittyen suunnitellaan yksiköiden ajankohtaisten tarpeiden mukaan.

Esimerkkejä toimintaa jäsentävistä teemoista:

- Energia
- Jätteiden vähentäminen
- Kestävä kulutus
- Lähiympäristö
- Terve elämä
- Vesi
- Yhteinen maapallo

- Ilmasto

Sanapilvi: Iina Tuominen, Nelli Säily, Kangasalan lukio

Suunnitelma päivitetty: 31.10.2025

Suunnitelman tekijät: Tuire Amaral, Minna-Leena Aalto, Nina Perkiö, Anna Korkama, Päivi Pora, Jenni Långström, Marjo Vesa, Merja Lehtonen